

Politický systém Litvy

Litevská republika je zastupitelská demokracie, parlamentní republika s některými rysy poloprezidencialismu, s vícestranickým systémem.

Litevský jednokomorový parlament se nazývá Seimas, má 141 členů volených na 4 roky.

Zákonodárná iniciativa náleží jednotlivým poslancům, prezidentovi, vládě a skupině 50 000 občanů.

Premiér je jmenován a odvoláván prezidentem se souhlasem parlamentu.

Litevský prezident je volen přímo na 5 let s možností jednoho znovuzvolení.

Litva je členem Severoatlantické aliance, Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu.

Politický systém v Česku

Výkonná moc

Podrobnější informace naleznete v článku Výkonná moc v Česku.

Vláda

Vrcholovým orgánem exekutivy je vláda, kterou tvoří předseda vlády, místopředseda vlády a ministři. Vláda je odpovědná Poslanecké sněmovně, která ji vyslovuje důvěru. Vláda může v rámci zákonů a k jejich rozšíření vydávat nařízení. Sestavuje také státní rozpočet a státní závěrečný účet.

Prezident

Prezident je hlavou státu a reprezentuje ho v zahraničí. Jmenuje předsedu vlády a na jeho návrh ministry. Jmenuje také soudce, guvernéra České národní banky a bankovní členy České národní banky a prezidenta a viceprezidenty Nejvyššího kontrolního úřadu. Má právo vetovat zákony, vyhláší termíny voleb a má právo udělovat amnestii a státní vyznamenání.

Prezident je také vrchním velitelem ozbrojených sil.

Volba prezidenta

Prezident České republiky byl do roku 2008 volen nepřímo poslanci a senátory. Pro zvolení prezidenta v prvním kole bylo potřeba nadpoloviční většiny hlasů všech poslanců a nadpoloviční většiny hlasů všech senátorů. Pro zvolení prezidenta ve druhém kole bylo třeba nadpoloviční většiny hlasů přítomných poslanců a nadpoloviční většiny hlasů přítomných senátorů. Pokud nebyl nikdo zvolen ani ve druhém kole, konalo se třetí kolo. V něm stačila nadpoloviční většina hlasů přítomných poslanců a senátorů (v součtu).

Od ledna 2013 hlavu státu volí občané. V České republice je funkční období prezidenta 5 let. Právo volit má každý český občan, který dosáhl věku 18 let. Právo být volen má každý občan, který má právo volit a dosáhl věku 40 let. Navrhnout uchazeče je oprávněn každý občan ČR starší 18 let, podpoří-li jeho návrh petice podepsaná nejméně 50 000 občany ČR. Navrhovat kandidáta také může nejméně 20 poslanců nebo 10 senátorů.

Prezidentem je zvolen kandidát, který získá nadpoloviční většinu všech platných odevzdaných hlasů. Pokud k tomu nedojde, koná se za čtrnáct dní druhé kolo volby, do kterého postupují dva nejuspěšnější kandidáti. Ve druhém kole je zvolen kandidát, který získá více hlasů.

Související informace naleznete také v článku Volba prezidenta České republiky 2013.

Zákonodárná moc

Parlament České republiky má dvě komory, Poslaneckou sněmovnu a Senát. Poslaneckou sněmovnu tvoří 200 poslanců volených na čtyřleté období podle poměrného systému s 5 %

uzavírací klauzuli. V Senátu zasedá 81 senátorů volených většinovým dvoukolovým systémem na 6 let. Volby do Senátu se konají každé dva roky a obměňuje se vždy jedna třetina senátorů. První volby do Senátu proběhly až v roce 1996.

Poslanecká sněmovna

Poslanecká sněmovna schvaluje zákony, může přehlasovat veto Senátu i prezidenta. Schvaluje dále také státní rozpočet a státní závěrečný účet a vyslovuje důvěru a nedůvěru vládě. Mezi další pravomoci Poslanecké sněmovny patří například i volit veřejného ochránce práv nebo podávat návrh na jmenování prezidenta NKÚ.

Senát

Po schválení zákona v Poslanecké sněmovně je zákon postoupen do Senátu. Ten může návrh zákona schválit a postoupit prezidentovi republiky, vyjádřit vůli nezabývat se návrhem zákona (a tím ho prakticky schválit), vrátit Poslanecké sněmovně návrh zákona s pozměňovacími návrhy nebo zákon zamítnout. Je-li návrh zákona Senátem zamítnut, může ho sněmovna přehlasovat většinou všech poslanců. Vráti-li Senát sněmovně návrh zákona s pozměňovacími návrhy, může si Poslanecká sněmovna "vybrat" zda návrh zákona přijme s pozměňovacími návrhy Senátu nebo bez nich. Senát dále schvaluje soudce Ústavního soudu, které mu navrhuje prezident republiky, a může podat ústavní žalobu na prezidenta republiky pro velezradu.